

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองผ่านกลยุทธ์ CSR ในยุคไทยแลนด์ 4.0 Promoting Citizenship through CSR Strategies in Thailand 4.0

สุรวงศ์ วรรณปักษ์

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาการส่งเสริมความเป็นพลเมืองผ่านกลยุทธ์ CSR ในยุคไทยแลนด์ 4.0 (Promoting Citizenship through CSR Strategies in Thailand 4.0) ถึงแม้ประเทศไทยจะมีนโยบายแห่งรัฐในการพัฒนาระบบการศึกษาแก่ประชาชนที่เป็นระบบและเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนก็ตาม การปกครองในระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทยก็ยังคงมีความขัดแย้งกันตลอดมา ซึ่งกลุ่มประชากรที่เป็นกำลังหลักของชาติทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคมเริ่มตั้งแต่เยาวชนที่จะเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคตไปจนกระทั่งคนหลังวัยเกษียณ จากข้อมูลของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติปรากฏว่า ประเทศไทยมีสถิติของการละเมิดสิทธิในรูปแบบของคดีต่างๆโดยภาพรวมที่มีอัตราสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา ปี พ.ศ. 2553 -2558 บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของความเป็นพลเมืองอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนไทย และเพื่อศึกษาแนวทางในการนำแนวคิด CSR มาใช้ในการพัฒนาส่งเสริมความเป็นพลเมืองในยุคไทยแลนด์ 4.0

ผลการศึกษาพบว่า การนำแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองมาบรรจุไว้ในแผนกลยุทธ์ของแต่ละองค์การจะสามารถส่งผลกระทบต่อสังคมไปในทิศทางที่ดีต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองของประชาชนในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมได้

คำสำคัญ : กลยุทธ์ CSR , ความเป็นพลเมือง , ไทยแลนด์ 4.0

Abstract

This paper aims to study promoting citizenship through csr strategies in Thailand 4.0. Although Thailand has a state policy to develop a systematic education for people. Democratic rule in Thailand is still in conflict. The population is the main force of the economy and society begins as a youth that will be the main force in the nation's development in the future until after the age of children. Based on data from the National Human Rights Commission, it appears that Thailand has a record of various violations types of lawsuits, with an ever-increasing rate throughout 2010 -2015. This article aims to Study on the nature of civic responsibility in thai youth and to study the ways in which the CSR concept is used in the development of citizenship in Thailand 4.0.

The study indicated that implementing the concept of social responsibility for civic engagement is included in each organization's strategic plan that can have a positive impact on the development of citizenship in the area of social responsibility.

Keywords : CSR strategy , Citizenship, Thailand 4.0

1. บทนำ

จากวิวัฒนาการการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย คนเป็นสิ่งที่สำคัญเท่ากับระบบและประชาชนของประเทศนั้นๆจะสามารถเข้าใจและเข้าถึงตลอดจนมีส่วนร่วมในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริงสามารถวัดได้จากการปฏิบัติตนของประชากร เช่นการยึดถือและเคารพกฎหมาย การเคารพสิทธิของผู้อื่น การใช้สิทธิเสรีภาพของตนเองอย่างมีความรับผิดชอบ ซึ่งแต่ละคนไม่ได้มีความรับผิดชอบต่อสังคมมาแต่กำเนิด ซึ่งสิ่งนี้ผู้เขียนเห็นว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมถือเป็นปัจจัยที่สามารถสร้างได้ และหากจะทำให้เกิดความเสถียรมั่นคงอย่างแท้จริง ต้องมีการปลูกฝังจิตสำนึกตั้งแต่เยาว์วัย โดยใช้กระบวนการหรือวิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือหลายวิธีการผสมผสานการในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่ดี พลเมืองที่ดีจะต้องมีจิตสำนึกในระบอบประชาธิปไตยได้

ในประเทศไทยอำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจอิสระ นับแต่วันที่ได้มีการประกาศไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับแรก คือ ราชอาณาจักรสยาม พ.ศ.2475 ซึ่งถือได้ว่าเป็นเอกสารที่มอบอำนาจอธิปไตยให้กับประชาชน ซึ่งถือเป็นรอยต่อระหว่างระบอบประชาธิปไตยที่อำนาจอิสระเป็นของพระมหากษัตริย์กับประชาธิปไตยที่เป็นของราษฎรมีอำนาจอิสระของประเทศ จึงถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของระบอบประชาธิปไตยที่มีราษฎรมีอำนาจอิสระในการบริหารประเทศ โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

ดังนั้นเมื่ออำนาจอิสระเป็นของประชาชน ประชาชนจึงย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในประเทศ ประชาธิปไตยจึงก่อให้เกิดหลักสิทธิเสรีภาพในฐานะที่ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศร่วมกัน ในระบอบประชาธิปไตยประชาชนทุกคนย่อมมีความเท่าเทียมกันทั้งทางเพศ ทางการศึกษา ฐานะ การนับถือศาสนา ทุกคนย่อมมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของประเทศร่วมกัน

ดังนั้นจึงเกิดแนวคิดหลักความเสมอภาค ตัวอย่างเช่น กรณีที่ทุกคนที่มีอายุ 18 ปีย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการตรวจสอบสิทธิและเดินเข้าคูหาเลือกตั้งเพื่อไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง เลือกบุคคลที่ตนเชื่อมั่นว่าสามารถผลักดันนโยบายแห่งรัฐที่ตอบสนองความต้องการหรือบรรเทาความเดือดร้อนของตนในการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นได้ตามที่ตนเองต้องการเข้าสู่สภาทางการเมือง แสดงให้เห็นได้ว่าทุกคนมีความเสมอภาคตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดในการใช้อำนาจผ่านผู้แทนราษฎรในการกำหนดอนาคตประเทศชาติของตนได้อย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลัก 3 ประการ กล่าวคือ

1. อำนาจอิสระเป็นของประชาชน
2. หลักสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค
3. หลักปกครองโดยเสียงข้างมากที่คุ้มครองและเคารพเสียงข้างน้อย

ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นถือเป็น พื้นฐานการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ที่ได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน

ประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจะต้องประกอบไปด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการเป็นพลเมือง 6 ประการ ดังนี้

1. การรับผิดชอบต่อตนเองและพึ่งตนเองได้
2. เคารพสิทธิผู้อื่น
3. เคารพความแตกต่าง
4. เคารพความเสมอภาค
5. เคารพกติกา
6. ความรับผิดชอบต่อสังคม

ความเป็นพลเมืองนั้นก็ได้มีการกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย บัญญัติไว้ในมาตรา 25 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากนี้ที่บัญญัติคุ้มครองไว้

เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิ และเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น และมาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

หมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (1) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (3) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด (4) เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ (5) รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ (6) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิด ความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม (7) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ เป็นสำคัญ (8) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลาย ทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม (9) เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ (10) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

ระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองตนเองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน มีที่มาจากคำกล่าวของอับราฮัม ลินคอล์น ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ใน ปี ค.ศ. 1863 แต่ถึงแม้จะผ่านมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานกว่าร้อยปีก็ตาม ในแต่ละประเทศก็ยังไม่สามารถนำพาประเทศไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยในมิติความหมายดังกล่าวได้อย่างแท้จริง โดยพิจารณาจากยังคงมีการละเมิดสิทธิซึ่งกันและกันในสังคมที่มีจำนวนและรูปแบบที่ทวีความรุนแรงสูงมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากสถิติการดำเนินคดี การร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชน

โดยเฉพาะในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติไว้ชัดเจนใน มาตรา 50 (6) ว่า “เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิด ความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม” ประกอบกับข้อมูลจากสถิติของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ตั้งแต่ปี 2553-2558 ที่มีการร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิระหว่างกันในด้านสิทธิพลเมือง ที่มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2553 จำนวน 30 คดี ในปี 2558 เพิ่มสูงขึ้น 80 คดี และมีอัตราเฉลี่ย 40.33 คดีต่อปี และมีปริมาณคดีที่มีการร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในแต่ละกรณีที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการดำเนินงานการรับเรื่องร้องเรียน แยกตามประเภทสิทธิ ปี 2553 – 2558

ประเภทสิทธิ	2553	2554	2555	2556	2557	2558	เรื่อง	ร้อยละ
สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	163	122	127	130	174	NA	899	21.70
สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน	96	107	120	131	107	NA	733	17.69
สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล	130	93	103	84	102	NA	598	14.43
สิทธิชุมชน	87	59	69	72	87	NA	464	11.20
การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	102	48	66	54	69	NA	431	10.40
สิทธิพลเมือง	30	42	48	42	80	NA	325	7.85
สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม	65	49	49	38	34	NA	277	6.69
สิทธิในกระบวนการทางปกครอง	20	27	33	21	15	NA	140	3.38
สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข และ	19	12	19	8	10	NA	83	2.00

สวัสดิการจากรัฐ								
สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน	4	14	5	4	2	NA	40	0.97
อื่น ๆ	32	36	27	27	9	NA	153	3.69
รวม	748	609	666	611	689	584	4,143	100

ที่มา : คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ [http://www.nhrct.or.th/NHRCT-Work/Statistical-information/Statistical-information-on-complaints/Yearly-\(2548-Now\).aspx](http://www.nhrct.or.th/NHRCT-Work/Statistical-information/Statistical-information-on-complaints/Yearly-(2548-Now).aspx) ค้นเมื่อวันที่ 23 มิ.ย.2560

แต่อย่างไรก็ตามจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นการกล่าวเรียกร้องถึงประชาธิปไตย แต่สภาพในสังคมไทยยังคงมีกระแสของความขัดแย้งตลอดมา ประการสำคัญก็คือ การที่ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมิใช่เป็นการมีอิสรภาพที่จะกระทำการใดๆในสังคมได้ตามอำเภอใจโดยปราศจากการคำนึงถึงผลกระทบต่อทั้งทางร่างกายและจิตใจกับบุคคลอื่น หากแต่เป็นอิสรภาพที่มาพร้อมกับความรับผิดชอบต่อนตนเอง ต่อบุคคลอื่นและต่อสังคมใกล้และสังคมไกล ในบทความนี้ผู้เขียนเห็นว่า ความเป็นพลเมือง(citizenship) จึงหมายความรวมถึงการเป็นสมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพผนวกเข้ากับความรับผิดชอบและการมีสิทธิเสรีภาพที่ผนวกเข้ากับหน้าที่ อีกทั้งจะต้องมีการรับรู้ถึงความแตกต่าง ความเรพกติกาในการอยู่ร่วมกัน รวมถึงต้องมีส่วนร่วมที่สามารถมีความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาของชุมชนและสังคมที่ตนเองอยู่อาศัยด้วย

มีนักวิชาการบางท่านเห็นว่า ประชาธิปไตยที่ดั้นด้นไม่เพียงแต่ถูกต้อง ชอบธรรมตามหลักสากลเท่านั้น หากยังต้องคำนึงถึงประเพณี วัฒนธรรมและที่สำคัญที่สุดต้องสอดคล้องกับค่านิยมที่เป็นจริงในสังคมพอสมควร รัฐธรรมนูญที่ดั้นด้นไม่ควรเบียดขับหลักสากลกลุ่มอำนาจที่ฝ่ายประชาธิปไตยไม่ชอบให้ออกไปจากระบบ ตรงกันข้ามต้องดึงกลุ่มอำนาจสำคัญๆให้เข้ามาแข่งขัน ต่อสู้หรือแสดงพลังทางการเมือง ผ่านกลไกกติกาในระบบให้มากที่สุด การแก้ไขรัฐธรรมนูญในแง่ต่างๆ อาจจะเป็นเรื่องที่เหมาะสมทำ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เริ่มขึ้นเพียงด้วยเหตุผลว่า “เพื่อให้เป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น”(เอนก เหล่าธรรมทัศน์.2550 หน้า 5)

ในปัจจุบันระบบการศึกษาที่ผ่านมาทำให้นักศึกษามุ่งเน้นการเรียนเพียงเพื่อสนองตอบความต้องการของตนเอง ความต้องการของครอบครัว บิดมารดา ปู่ย่าตายาย คนรัก เพียงเพื่อต้องการเรียนให้จบเพื่อจะไปประกอบอาชีพตามความปรารถนาและความใฝ่ฝันเฉพาะตัว โดยยังห่างไกลกับการคำนึงถึงการศึกษามาเพื่อแก้ไขปัญหาหรือบรรเทาความเดือดร้อนของคนอื่นในสังคม ประเทศชาติหรือเพื่อโลกของเรา

ดังนั้นแนวคิดในการสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้น เพื่อให้มีการส่งเสริมให้เกิด พลเมืองที่มีจิตสำนึกหรือการรับรู้ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และต้องมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน พลเมืองจึงไม่ใช่คนที่มีสิทธิเสรีภาพตามอำเภอใจ แต่กลับทำให้สังคมเสื่อมโทรมและเลวร้ายลงไปอย่างที่เรเห็นตัวอย่างในปัจจุบัน แต่หากจะเป็นพลเมืองที่มีจิตสำนึกตระหนักรู้ว่า การกระทำหรือพฤติกรรมใดๆของตนเองย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมและส่วนรวม พลเมืองที่ดีจึงต้องหันกลับมาพิจารณาตนเองและเชื่อมโยงตนเองกับสังคม ต้องมีจิตสำนึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาพร้อมที่จะต้องมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆโดยเริ่มจากตนเอง อาจจะเริ่มต้นจากการทำ start up ด้วยการป้องกันปัญหาจากการไม่ก่อปัญหาและลงมือทำบางสิ่งบางอย่างด้วยตนเอง ไม่ใช่เรียกร้องจากคนอื่น หรือคอยแต่รอรับความช่วยเหลือให้รัฐบาลมาคอยช่วยแก้ปัญหาให้ แต่ตนเองยังคงไม่หยุดที่จะสร้างปัญหาใหม่ๆเพิ่มเข้ามาอีก

ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่า การเป็นพลเมืองเกิดจากการฝึกฝน การหล่อหลอมกลมกล่อมเกลา ซึ่งผู้เขียนเสนอให้นำวิธีการและกระบวนการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองมาใช้ในการเรียนการสอนของในทุกระดับชั้นการศึกษา โดยการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อมุ่งเน้นการสร้างความเป็นพลเมืองผ่านหลักสูตรวิชาการต่างๆ โดยมุ่งเน้นในประเด็นของการทำให้นักศึกษาตระหนักรู้ถึงความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งผู้เขียนได้มีการนำแนวคิดดังกล่าวมาทดลองปฏิบัติในหลายๆวิชาในระดับปริญญาตรี คณะรัฐประศาสนศาสตร์ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ได้แก่ วิชาธรรมภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม

วิชามวลชนและสื่อสารมวลชนสัมพันธ์ การบริหารโครงการ เทคนิคการเจรจาต่อรอง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการออกแบบเนื้อหาและสื่อการเรียนการสอนตลอดจนภาคปฏิบัติในวิชาดังกล่าวต่างก็สอดคล้องกับแนวคิดนโยบายของรัฐบาลในยุคไทยแลนด์ 4.0

แนวคิดการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น ได้ถูกออกแบบการเรียนการสอนที่ให้นักศึกษาแต่ละคนได้เรียนรู้แนวคิดความเป็นพลเมืองที่ดีจากการที่มีอาจารย์หรือวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความชำนาญในศาสตร์สาขาวิชานั้นได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่แก่นักศึกษาก่อนแล้วจึงให้นักศึกษาได้นำองค์ความรู้ที่ได้ทั้งจากที่อาจารย์สอน ตลอดจนการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ นำมาบูรณาการเริ่มต้นของการสร้างความเป็นพลเมืองที่ตัวนักศึกษาเองเรียนรู้ลักษณะของการไม่ทำตนเองให้มีปัญหาต่อสังคม ต่อมาก็จะเริ่มก้าวออกไปสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมในการเข้าไปลงพื้นที่ชุมชนจริงเพื่อมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา จนกระทั่งมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์และหาแนวทางในการเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาในชุมชน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยมีรอาจารย์มากกว่าหนึ่งท่านเป็นรูปแบบ Coaching ดูแลให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด จนกระทั่งต่อยอดทางความคิดที่สามารถนำไปสู่การทำแผนธุรกิจแบบ Start ups ได้ในที่สุด ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมุ่งเน้นให้นักศึกษามีศักยภาพที่เป็นทักษะที่สำคัญในการขับเคลื่อนการเสริมสร้างเยาวชนที่มีความเป็นพลเมืองอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้ 1. ความเป็นผู้นำ 2. มีทักษะในการบริหารเวลา 3. ความคิดสร้างสรรค์ 4. การแก้ไขปัญหาและความขัดแย้ง 5. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 6. ความคิดอย่างมีตรรกะ หรือคิดอย่างมีเหตุผล 7. การทำงานเป็นทีมและการประสานงานร่วมมือกัน 8. การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและปัญหาระยะยาว 9. ทักษะในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 10. ทักษะในการวิจัย การค้นหาคำถาม ความรู้ ความจริง 11. เทคนิคการเจรจาต่อรองและการผสมผสานประโยชน์ 12. การบริหารด้วยใจ 13. ความคิดเชิงนวัตกรรม ซึ่งทักษะทั้ง 13 ประการต่างก็ต้องมีพื้นฐานมาจากทักษะพื้นฐาน ได้แก่ 1. มีความสามารถในภาษาที่สอง หรือภาษาที่สาม 2. ทักษะทางคณิตศาสตร์ 3. ทักษะทางการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี 4. ทักษะทางการเขียน การอ่าน การฟัง 5. การวิเคราะห์ข้อมูล 6. ทักษะด้านวิทยาศาสตร์ การมีเหตุผล 7. ทักษะทางด้านมิติมิติเดียว และโซเซียลมิติเดียว เป็นต้น

การเรียนการสอนมีอาจารย์และผู้นำในชุมชนทำหน้าที่เป็น Coaching กล่าวคือ เป็นผู้ที่คอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการคิดจนเสร็จสิ้นโครงการ เริ่มจากการวิเคราะห์สภาพของสังคม บริบทของสังคม สภาพปัญหา สภาพแวดล้อมต่างๆ เพื่อค้นพบปัญหาของชุมชน และนักศึกษาก็ได้ฝึกทักษะต่างๆไปพร้อมๆกันโดยนักศึกษาต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการร่วมกันคิด วิเคราะห์ กำหนดขอบเขตของปัญหา การคิดร่วมกันของชุมชนอย่างเป็นระบบ การฝึกหัดข้อสรุปในชุมชนที่มีหลากหลายความคิดและหลากหลายความต้องการด้วยเทคนิคการเจรจาต่อรองเพื่อแก้ไขข้อขัดแย้งโดยสันติวิธี ซึ่งจะเห็นได้ว่าในเชิงตรรกะ จะเห็นว่า การแปลงเปลี่ยนขับเคลื่อนความขัดแย้งมีหลายด้าน ได้แก่ การเปลี่ยนวาทกรรม การสร้างเป้าหมายใหม่ที่ครอบคลุมกว้างขวางมากขึ้น ความพยายามที่จะขุดรากถอนโคนความขัดแย้งจากแหล่งเดิมเพื่อนำไปไว้ในปัญหาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอนแต่ไม่ส่งผลร้าย ดังนั้นความขัดแย้งไม่อาจแก้ไขได้โดยสิ้นเชิงแต่อาจแปรรูปเปลี่ยนร่างได้เรียกว่า “การแปลงสภาพความขัดแย้ง” (กรุงเทพฯ: ศูนย์สันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า ,2548, หน้า 20 ,อ้างใน การแปลงเปลี่ยนขับเคลื่อนความขัดแย้งด้วยสันติวิธี,เดชา ตั้งสีฟ้า : 2550)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในบทความนี้ผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะของความเป็นพลเมืองอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการนำแนวคิด CSR มาใช้ในการพัฒนาส่งเสริมความเป็นพลเมืองในยุคไทยแลนด์ 4.0

กรอบความคิดและวิธีดำเนินการศึกษา

ผู้ศึกษามุ่งศึกษาการส่งเสริมความเป็นพลเมืองผ่านกลยุทธ์ CSR ในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยศึกษาลักษณะของความเป็นพลเมืองอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมเยาวชนในประเทศไทย ซึ่งในที่นี้ใช้กลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และศึกษาแนวทางในการนำแนวคิด CSR มาใช้ในการพัฒนาส่งเสริมความเป็นพลเมืองในยุคไทยแลนด์ 4.0

โดยการนำเสนอทฤษฎี แนวคิด CSR มีขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง (documentary research) ประกอบด้วย ข้อมูลสถิติ หนังสือตำรา บทความวิชาการ และงานวิจัยต่างๆ มาประกอบเข้ากับการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ (analysis and synthesis) ของผู้ศึกษาจากเอกสาร ข้อมูลสถิติและการสัมภาษณ์เชิงลึกจาก เพื่อค้นหาถึงการเชื่อมโยงการนำกลยุทธ์ CSR ไปประยุกต์ใช้กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองผ่านกลยุทธ์ CSR รวมไปถึงการนำเสนอแนวทางเพื่อส่งเสริมกระบวนการให้ประชาชนสามารถพัฒนาความเป็นพลเมืองอย่างมีความรับผิดชอบ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างประสิทธิภาพให้แก่กลยุทธ์ CSR กับการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างเป็นระบบผ่านการมีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหาในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ผลการศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะของความเป็นพลเมืองอย่างมีความรับผิดชอบในสังคมของนักศึกษาคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

จากการนำแนวคิดการออกแบบการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาตระหนักรู้และมีจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งถือได้ว่าเป็นการนำแนวคิด CSR มาประยุกต์ใช้กับการบูรณาการองค์ความรู้ในวิชาต่างๆ ประกอบกับการที่มีอาจารย์และผู้นำชุมชนในท้องถิ่นที่นักศึกษาลงพื้นที่เข้าไปทำกิจกรรมภาคปฏิบัติเป็นผู้ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดปรากฏว่า นักศึกษาได้มีการเรียนรู้ เริ่มจากการวิเคราะห์สภาพบริบทของชุมชน พฤติกรรมของประชาชนในชุมชน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของชุมชน ทำให้นักศึกษาได้ทราบสภาพปัญหาที่แท้จริงที่คนในชุมชนประสบอยู่ และได้มีส่วนร่วมรับรู้และร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชนนั้นๆ ในการคิดค้นบูรณาการองค์ความรู้ทั้งด้าน Soft skills และ basic skills ตามที่ได้เรียนมาในหลากหลายวิชานำไปช่วยแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชนอย่างเป็นระบบและเป็นที่ประทับใจแก่คนในชุมชนเป็นอย่างมาก

ในอนาคตกระบวนการสร้างความเป็นพลเมืองให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยผ่านกระบวนการบูรณาการจะเริ่มจากการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 มีการเลือกรายวิชาที่สามารถเรียงร้อยต่อยอดการลงปฏิบัติในพื้นที่ชุมชนจริงตลอดระยะเวลา 4 ปีของนักศึกษาแต่ละคน โดยมีการประชุมปรึกษาหารือเป็นคณะทำงานเพื่อสรุปเลือกรายวิชาที่คิดว่าเหมาะสมในแต่ละภาคการศึกษา ได้แก่ ในชั้นปีที่ 2 เทอมแรก จะเป็นวิชานโยบายสาธารณะในชั้นปีที่ 2 เทอมที่สอง จะเป็นวิชาการบริหารท้องถิ่น ในชั้นปีที่ 3 เทอมแรก จะเป็นวิชาการจัดการเมืองและมหานคร ในชั้นปีที่ 3 เทอมสอง จะเป็นวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน ในชั้นปีที่ 4 เทอมแรก จะเป็นวิชาการบริหารและการประเมินผลโครงการ โดยในช่วงแรกจะให้นักศึกษาศึกษาแนวคิดทฤษฎีของในแต่ละวิชาแล้วในช่วงครึ่งหลังจะให้นักศึกษาลงปฏิบัติจัดทำโครงการเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่จริง

2. เพื่อศึกษาแนวทางในการนำแนวคิด CSR มาใช้ในการพัฒนาส่งเสริมความเป็นพลเมืองในยุคไทยแลนด์ 4.0

แนวคิดเกี่ยวกับ CSR ได้มีการจำแนกไว้หลายแบบ หากพิจารณาตามตระกูล (order) ของซีเอสอาร์จะพบว่ามีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการพูด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการสื่อสารการตลาดที่เข้าข่ายการดำเนินกิจกรรมโดยใช้ทรัพยากรนอกองค์กรเป็นหลัก (Social-driven CSR) ส่วนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการกระทำ หรือเป็นการดำเนินกิจกรรมขององค์กรโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในองค์กรเป็นหลัก (Corporate-driven CSR) และหากพิจารณาโดยยึด

ที่ตัวกระบวนการทางธุรกิจ (business process) ซีเอสอาร์ในตระกูล Corporate-driven CSR ยังสามารถจำแนกออกเป็นซีเอสอาร์จำพวก (division) ที่อยู่ในกระบวนการทางธุรกิจ (CSR in process) กับซีเอสอาร์จำพวกที่อยู่นอกกระบวนการทางธุรกิจ หรือเกิดขึ้นภายหลังโดยแยกต่างหากจากกระบวนการทางธุรกิจ (CSR after process)

Philip Kotler แห่งมหาวิทยาลัยนอร์ธเวสเทิร์น และ Nancy Lee อาจารย์สมทบแห่งมหาวิทยาลัยอ็อกซฟอร์ด และมหาวิทยาลัยซีแอตเติล ได้จำแนกซีเอสอาร์ไว้เป็น 7 ประเภทตามกิจกรรม ได้แก่ 1. การส่งเสริมการรับรู้ประเด็นปัญหาทางสังคม (Cause Promotion) 2. การตลาดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคม (Cause-Related Marketing) 3. การตลาดเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาสังคม (Corporate Social Marketing) 4. การบริจาคเพื่อการกุศล (Corporate Philanthropy) 5. การอาสาช่วยเหลือชุมชน (Community Volunteering) 6. การประกอบธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคม (Socially Responsible Business Practices) 7. การพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์และบริการตามกำลังซื้อของคนในระดับฐานราก (Developing and Delivering Affordable Products and Services)

ต่อมาได้มีการพัฒนา แนวคิด CSR ไปอีกขั้นหนึ่งคือ แนวคิด Creating Shared Value หรือ CSV ที่ Michael E. Porter และ Mark R. Kramer นำเสนอไว้ เมื่อปี 2554 ผ่านทางบทความซึ่งตีพิมพ์ใน Harvard Business Review ปัจจุบันกำลังถูกแปลงเป็น “แนวปฏิบัติ” ที่หลายองค์กรนำมาใช้ในการดำเนินธุรกิจเพื่อสร้างให้เกิดคุณค่าร่วมระหว่างองค์กรและสังคมไปด้วยกัน

จุดสำคัญของการสร้างคุณค่าร่วมตามนิยาม CSV ของ Porter และ Kramer คือ คุณค่าที่องค์กรและสังคมได้รับจากการดำเนินงานขององค์กร จะต้องเกิดขึ้นไปพร้อมๆ กัน ทำให้การบริจาค หรือ Philanthropy ซึ่งเป็น CSR ในรูปแบบหนึ่ง จึงไม่ถูกจัดรวมว่าเป็นเรื่อง CSV เพราะถือเป็นการส่งมอบคุณค่าที่เกิดขึ้นแล้ว มิใช่คุณค่าที่สร้างขึ้น หรือเกิดขึ้นควบคู่ไปพร้อมกัน

จากการจำแนกประเภทของ CSR มีหลายแบบดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้มีการพัฒนาไปสู่การนำแนวคิดการแบ่งกิจกรรม CSR ตามมาตรฐานสากล ISO 26000 เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศที่กำหนดโดยองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization : ISO) เพื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (Guidance on Social Responsibility) แก่องค์กรทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนา และกล่าวถึง 7 หลักด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ 1. การกำกับดูแลองค์กร (Organizational governance) 2. สิทธิมนุษยชน (Human rights) 3. การปฏิบัติด้านแรงงาน (Labour practices) 4. สิ่งแวดล้อม (The environment) 5. การปฏิบัติดำเนินงานอย่างเป็นธรรม (Fair operating practices) 6. ประเด็นด้านนโยบาย (Consumer issues) 7. การมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน (Community involvement and development)

จากแนวคิดการพัฒนาการแบ่งกิจกรรม CSR ตามมาตรฐานสากล ISO 26000 เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ ได้ทำให้เกิดกระแสการตื่นตัวขององค์กรที่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดขององค์กรของตนมีการนำแนวคิดหลัก CSR มาประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานที่บรรจุไว้ในแผนกลยุทธ์ขององค์กร ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของมาตรฐาน ISO 26000 โดยเฉพาะในหลักในประเด็นที่ 7 กรณีการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน (Community involvement and development) ที่เชื่อมโยงกับประเด็นการช่วยสังคมในการช่วยแก้ไขปัญหาสังคมเช่น ปัญหาการด้อยการศึกษาของสมาชิกที่เป็นเยาวชนในชุมชน ปัญหาผู้สูงอายุเป็นต้น ซึ่งทำให้สามารถตอบโจทย์ได้ทั้งธุรกิจและภาพลักษณ์ขององค์กรไปพร้อมๆกัน

ดังนั้นจากแนวคิดของ ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ มีแนวคิดว่า ในยุคไทยแลนด์ 4.0 การพัฒนาประเทศไทยได้โมเดล “ประเทศไทย 4.0” จะสำเร็จต้องใช้แนวทาง “สานพลังประชารัฐ” เป็นตัวการขับเคลื่อน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ภาคการเงินการธนาคาร ภาคประชาชน ภาคสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยต่างๆ ร่วมกันระดมความคิด ผนึกกำลังกันขับเคลื่อน ผ่านโครงการ บันทึกความร่วมมือ กิจกรรม หรือ งานวิจัยต่าง ๆ โดยการดำเนินงานของ

ประชาชาติ กลุ่มต่างๆ อันได้แก่ กลุ่มที่ 1 การยกระดับนวัตกรรมและผลิตภัณฑ์การปรับแก้กฎหมายและกลไกภาครัฐ พัฒนากลยุทธ์ภาคอุตสาหกรรมแห่งอนาคต และการดึงดูดการลงทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กลุ่มที่ 2 การพัฒนาการเกษตรสมัยใหม่และการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ กลุ่มที่ 3 การส่งเสริมการท่องเที่ยวและไมล์ การสร้างรายได้ และการกระตุ้นการใช้จ่ายภาครัฐ กลุ่มที่ 4 การศึกษาพื้นฐานและพัฒนาผู้นำ (โรงเรียนประชารัฐ) รวมทั้งการยกระดับคุณภาพวิชาชีพ และกลุ่มที่ 5 การส่งเสริมการส่งออกและการลงทุนในต่างประเทศ รวมทั้งการส่งเสริมกลุ่ม SMEs และผู้ประกอบการใหม่ (Start Up) ซึ่งแต่ละกลุ่มกำลังวางระบบและกำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายอย่างเข้มข้น”

ดังนั้น องค์การควรจะมีการวางแผนกลยุทธ์ CSR โดยการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจและสามารถวางแผนกลยุทธ์อย่างมีทิศทาง องค์การจะต้องนำแผนกลยุทธ์ขององค์การมากำหนดประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับองค์การและชุมชน และวางแผนกลยุทธ์ทางด้านสังคมให้กับองค์การเพื่อสร้างจุดเน้นแปรในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในระยะยาว โดยใช้ประเด็นทางสังคม ซึ่งในที่นี้เน้นประเด็นการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้เยาวชนและคนในชุมชนอย่างมีความรับผิดชอบมาเป็นจุดสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันทางธุรกิจ ที่มีขั้นตอนการวางแผนกลยุทธ์ดังนี้ 1. การพัฒนาวิสัยทัศน์และพันธกิจทางสังคม 2. การวิเคราะห์สถานการณ์ 3. การกำหนดกลยุทธ์ CSR 4. การนำ CSR ไปปฏิบัติ 5. การประเมินผล CSR ซึ่งการทำ CSR ต้องมีการกำหนดกลยุทธ์องค์การอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นการกำหนดแนวทางในการทำงานในระดับปฏิบัติการให้มีความสอดคล้องกัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการรวมกำลังในการใช้ทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกองค์การอย่างสมบูรณ์

จากกรณีที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ปรากฏว่าได้มีองค์การเอกชนหลายแห่งนำแนวคิดการปลูกฝังความเป็นพลเมืองอย่างมีความรับผิดชอบไปใส่ไว้ในแผนกลยุทธ์ขององค์การแล้ว และจัดทำเป็นโครงการพัฒนาความเป็นพลเมืองได้แก่ บริษัท SCG ไปหากองคกรต่างๆ ได้มีการนำแนวคิด CSR ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการสร้างความเป็นพลเมืองไปบรรจุไว้ในแผนกลยุทธ์ในแต่ละองค์การ ขณะที่เครือซีเมนต์ไทยมีกิจกรรมเพื่อสังคมอยู่กว่า 8 โครงการ ได้แก่ 1. โครงการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนด้วยการอ่านนิทานหนังสือ 2. การพัฒนาเยาวชนโดยส่งเสริมด้านกีฬาและศิลปะ มีกิจกรรม อาทิ SCG Art Camp 3. คนของเราช่วยสร้างสรรค์สังคม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เครือซีเมนต์ไทยส่งเสริมให้พนักงานมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม 4. โครงการรักษาน้ำ...เพื่ออนาคต โครงการนี้ มีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นสำนึกของผู้คนให้มุ่งหันมาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 5. โครงการพัฒนาคนให้ถึงพร้อมด้วยความรู้และจริยธรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน 6. โครงการน้ำใจจากเราช่วยบรรเทาความเดือดร้อน มีจุดมุ่งหมายในการที่องค์กรจะเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ยื่นมือเข้าไปช่วยบรรเทาภัยพิบัติและสร้างสรรค์สังคมและคุณภาพชีวิตของคนไทยให้ดีขึ้น ดังเช่น ในปี 2549 ที่เกิดอุทกภัย สร้างความเสียหายแก่แก่พี่น้องชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง SCG จึงได้ น้อมเกล้าถวายที่ดินที่บ่อดินขาว จ.สระบุรี จำนวน 900 ไร่ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อใช้เป็นพื้นที่แก้มลิงรองรับและชะลอน้ำก่อนที่จะไหลเข้าสู่พื้นที่ด้านล่างของประเทศ และสามารถกักเก็บน้ำไว้ช่วยเหลือเกษตรกรในฤดูแล้งด้วย มีการมอบเงิน 10 ล้านบาท เพื่อนำไปจัดหาถุงยังชีพ น้ำดื่ม ยารักษาโรค และวัสดุก่อสร้างบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชนที่ประสบอุทกภัยเป็นการเร่งด่วน เป็นต้น 7.โครงการร่วมถวายความจงรักภักดี ฉลอง 60 ปี ทรงครองราชย์ ซึ่งเป็นการใช้วาระอันเป็นมหามงคล สร้างกิจกรรมดีๆ คืน สู่สังคม 8.กิจกรรมคืนสู่สังคมอื่นๆ ที่อยู่ภายใต้การดูแลของ มูลนิธิซีเมนต์ไทย เช่น โครงการสร้างเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ลุ่มน้ำลำพระเพลิง) โครงการ “SCG Do It Green” สู่โครงการสร้างผาย และโครงการ สร้างผู้ประกอบการทางสังคมรุ่นใหม่ หรือ (Young Cementhai Social Innovators: YCSI) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มองไปสู่ออนาคต สังคมที่น่าอยู่และเป็นมิตรต่อมนุษย์จะต้องมีการดูแลอย่างต่อเนื่องจากรุ่นสู่รุ่น เป็นต้น

ผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมของนักศึกษาที่ได้มีการลงพื้นที่ปฏิบัติจริงในแต่ละรายวิชามีแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงความคิดไปในทิศทางที่เข้าใจและตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคมให้แก่ นักศึกษามากยิ่งขึ้น รวมไปถึงมีการนำองค์ความรู้แนวคิดทฤษฎีที่ได้ศึกษามาผนวกเข้ากับการใช้มัลติมีเดีย โดยผ่านช่องทางสื่อโซเชียลมีเดียต่างๆ

ถือได้ว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยแก้ไข้ปัญหาของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะปัญหาทางเศรษฐกิจทำให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้นหากองค์กรต่างๆได้มีการนำแนวคิด CSR ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการสร้างความ เป็นพลเมืองไปบรรจุไว้ในแผนกลยุทธ์ในแต่ละองค์กร ก็มีแนวโน้มที่จำสามารถปลูกฝัง หล่อหลอมกลมเกลียวให้เยาวชนและคนในชุมชนทั้งสังคมใกล้และสังคมไกลได้มีความเป็นพลเมืองที่สร้างสรรคอย่างมีความรับผิดชอบต่องสังคมที่แท้จริงได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ส่งผลให้ชุมชน ตลอดจนสังคมทุกระดับชั้นมีความปรองดองสมานฉันท์ได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

สรุป

ดังนั้น องค์กรควรจะมีการวางแผนกลยุทธ์ CSR โดยการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจและสามารถวางแผนกลยุทธ์อย่างมีทิศทาง องค์กรจะต้องนำแผนกลยุทธ์ขององค์กรมากำหนดประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับองค์กรและชุมชน และวางแผนกลยุทธ์ทางด้านสังคมให้กับองค์กรเพื่อสร้างจุดเน้นแปรในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในระยะยาว โดยใช้ประเด็นทางสังคม ซึ่งในที่นี้เน้นประเด็นชุมชนการสร้างพลเมืองอย่างมีความรับผิดชอบมาเป็นจุดสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันทางธุรกิจ ที่มีขั้นตอนการวางแผนกลยุทธ์ดังนี้ 1. การพัฒนาวิสัยทัศน์และพันธกิจทางสังคม 2. การวิเคราะห์สถานการณ์ 3. การกำหนดกลยุทธ์ CSR 4. การนำ CSR ไปปฏิบัติ 5. การประเมินผล CSR ซึ่งการทำ CSR ต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ขององค์กรอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นการกำหนดแนวทางในการทำงานในระดับปฏิบัติการให้มีความสอดคล้องกัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการรวมกำลังในการใช้ทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรอย่างสมบูรณ์ จากแนวคิดดังกล่าวผู้ศึกษาพบว่าการนำแนวคิดที่ให้ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเข้ามาบูรณาการทางความคิดด้วยการนำแนวคิด CSR และ CSV มากำหนดเป็นแผนกลยุทธ์ความรับผิดชอบต่อสังคมเชิงรุกได้ นอกจากนี้กลยุทธ์ CSR ยังสามารถสร้างความเข้มแข็งของการเป็นพลเมืองที่ดีที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งเป็นปัจจัยภายในครอบครัวที่เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการแก้ไขข้อขัดแย้งโดยสันติวิธี ฯลฯ เป็นต้น จากพฤติกรรมของนักศึกษาที่ได้มีการลงพื้นที่ปฏิบัติจริงในแต่ละรายวิชามีแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงความคิดไปในทิศทางที่เข้าใจและตระหนักรู้ถึงการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคมให้นักศึกษามากยิ่งขึ้น และยังช่วยแก้ไข้ปัญหาของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นหากองค์กรต่างๆได้มีการนำแนวคิด CSR ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการสร้างความ เป็นพลเมืองไปบรรจุไว้ในแผนกลยุทธ์ในแต่ละองค์กร ก็จะเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถยกระดับพัฒนาการทางจิตใจของคนในสังคมให้ก้าวข้ามผ่านความขัดแย้งที่ยังคงคุกรุ่นอยู่ในได้อย่างยั่งยืนและรวดเร็วอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงกระบวนการในการสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนให้มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความ เป็นพลเมืองอย่างมีความรับผิดชอบต่อ
2. ในส่วนนโยบายรัฐ ควรจะมีนโยบายในการขับเคลื่อนการปฏิรูประบบการศึกษาที่มีแนวคิดการสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมที่ชัดเจนมากขึ้น
- 3.ควรมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของบทบาทของผู้นำองค์กรและชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนาแผนกลยุทธ์ CSR ที่สอดคล้องกับการพัฒนาการเสริมสร้างความ เป็นพลเมืองในประเทศไทย
4. ควรมีการพัฒนาแนวทางจัดการกระบวนการส่งเสริมสร้างความ เป็นพลเมืองอย่างมีความรับผิดชอบต่อในทุกองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2550). **สองนคราประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

พิพัฒน์ นนทนาธรณ์. (2553). **การจัดการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร การสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน** (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: บริษัท ธิงค์ บิโยนด์ บุคส์ จำกัด.

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์.(2552). **นโยบายสาธารณะ:แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสมาธรรม.

เดชา ตั้งสีฟ้า. (2550). การแปลงเปลี่ยนขับเคลื่อนความขัดแย้งด้วยสันติวิธี. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.

Dye, Thomas R. 1984. Understanding Public Policy.5th.ed. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall,Inc.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

สำนักงานสถิติแห่งชาติ www.nso.go.th/

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ [http://www.nhrc.or.th/NHRCT-Work/Statistical-information/Statistical-information-on-complaints/Yearly-\(2548-Now\).aspx](http://www.nhrc.or.th/NHRCT-Work/Statistical-information/Statistical-information-on-complaints/Yearly-(2548-Now).aspx)